WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII Ч.42. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 4-го БЕРЕЗНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 4, 1954. No. 42. VOL. LXII.

ПОСИЛЕНО ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ПОСТРІЛІВ У КОНҐРЕСІ

ПОРТОРІКАНЦІ ВИСЛОВЛЮЮТЬ СПІВЧУТТЯ І ТАВРУЮТЬ ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНИХ ФАНАТИКІВ; ФБІ РОЗШУКУЄ ОРГАНІЗАЦІЮ ЗМОВНИКІВ; В ОДНОГО АРЕШТОВАНОГО ЗНАЙДЕНО КОМУНІСТИЧНУ ЛІТЕРАТУРУ

Вашинґтон. — Після трагічних пострілів у Конґресі, якими порторіканські фанатики-націоналісти поранили 5-тьох конґресменів, посилено заходи безпеки в будинку Конґресу, а також в Білому Домі. Тепер вільно буде відвідувати Конґрес тільки за окремими дозволами, які видаватимуть члени Конґресу, що особисто відповідатимуть за те, кому видали перепустку на вхід до Капітолю. В Конґресі і Білому Домі збільшено варту. У Ню Йорку і в Олбані підсилено службу детективів, що охороняють посадника міста Ваґнера і губернатора стейту Дюї. Палата Репрезентантів в полудне продовжувала свою працю, хоч усі конґресмени були ще під враженням стрілянини. Конґресмени оваційно привітали промову комісаря-резидента порторіканця Антонія Ферназ—Ізерна, який має право бути присутнім в Конґресі, хоч не має права голосувати. Він сказав, що з глибоким смутком промовляє до конґресменів, бо країну його народження вмішали в справу безоглядного вандалізму. „Кулі, які вчора тут спали, сказав він, поранили не тільки п'ятьох конґресменів, але поцілили в серце Порто Ріко. Нехай Бог збереже нас від більшого нещастя". На Конґресі відчитано також письмо губернатора Порто Ріко Муньоза Маріна, в якому він назвав осіб, що стріляли, „дикими божевільними фанатиками", і висловив співчуття з приводу цієї події. Федеральне Бюро Інвестиґацій веде в Ню Йорку слідство, стараючись викрити, яким способом зорганізовано атентат на Конґрес. — Поліція перевела слідство в бюрі націоналістичної партії в Ню Йорку, а також робила обшук в будинку Порторіканського Департаменту Праці, бо якась невідома особа телефонувала, що там підкладено бомбу. Крім того шукають доводів, що доконаний атентат пов'язаний з комуністичною акцією. Нюйоркський комуністичний щоденник „Дейлі Воркер" вчора заявив, що комуністична партія не послуговується індивідуальним терором. Але в одного заарештованого в зв'язку з пострілами в Конґресі, поліція вже знайшла комуністичну літературу. Конґресмен Бентлі перебув операцію, але стан його здоров'я дуже поважний; найкращі лікарі твердять, що шанси його життя стоять 50 до 50 відсотків. — Палата Репрезентантів прийняла закон про допущення до ЗДА 200,000 мехіканських робітників на сезонові рільничі праці.

ВИСЛОВИВ ОБУРЕННЯ ПОРТОРІКАНЦІВ ЗА СТРІЛИ В КОНҐРЕСІ

Люіс Муньос Марін, губернатор Порто Ріко, разом із своєю дружиною прилетів літаком до Вашинґтону, щоб висловити обурення порторіканського народу за божевільні стріли їхніх земляків у Конґресі. Губернатор назвав ці стріли „чистим божевіллям", яке „йде цілком по комуністичній лінії".

Колишній лікар Сталіна попав у неласку

Лондон. — Совєтське радіо повідомило, що д-ра Андрія Третякова, який був прибічним лікарем Сталіна і підписав був свідоцтво смерти совєтського диктатора, усунено з становища міністра охорони здоров'я СССР. До цього короткого повідомлення не додано ніяких коментарів. На місце Третякова призначено Марію Ковриґіну, дотеперішню його заступницю, яка саме вернулася з подорожі до Індії. Д-р Третяков став міністром охорони здоров'я після усунення Єфіма Смірнова, що йому закинули „недбальство" у зв'язку з „викриттям змови" групи совєтських лікарів, що — заарештовані під закидом убивства і замаху на здоров'я цільних совєтських достойників — „призналися" були до тих злочинів. Як відомо, незабаром після смерти Сталіна цих лікарів звільнено, як жертви „помилки". За твердженням лондонського кореспондента „Ню Йорк Таймсу", дійсною причиною теперішньої димісії Третякова є недоліки фармацевтичного промислу і брак ліків у совєтських аптеках, що теж підлягають міністерству охорони здоров'я. — Водночас московське радіо повідомило про „вичищення" в Азербайджанській республіці прем'єра Імама Оґлі Кульєва, на місце якого призначено Садика Рагімова, що був досі міністром ужиткового промислу.

Англія намагається скріпити торговельні взаємини з червоними

Лондон. — Англійський уряд плянує перевести дуже поважні зміни в списках заборонених для експорту фабричних товарів і сирівців — заявив у палаті громад президент державної торговельної палати. При цьому він покликався на минулотижневу заяву прем'єра Черчила про те, що збільшення торговельних оборотів з комуністичними державами спричиниться до злагіднення наявного міжнародного напруження. Англійські урядові чинники стоять на становищі, що для ревізії списка заборонених товарів, що їх зараховано до категорії стратегічних матеріялів, не траба навіть скликати так званої Міжнародної Дорадчої Ґрупи, яка існує для таких цілей, а досить перевести дипломатичним шляхом розмови з Францією і З'єдиненими Державами. — Західні німці також значно збільшили свою торгівлю з совєтськими сателітськими державами. Торговельний оборот з Болгарією зріс за минулий рік до $26 мільйонів, себто на $3 мільйони більше від попереднього року. Ще більше, бо аж на $15 мільйонів у порівнянні з попереднім роком зросла торгівля з Румунією, досягнувши суми $37 мільйонів. Західньо-альянтська рада високих комісарів не ставить перешкод західньо-німецькому урядові в цій торгівлі, дбаючи тільки за те, щоб Західня Німеччина не вивозила стратегічних матеріялів.

ФРАНЦІЯ ПРОДОВЖУЄ ПОЛІТИКУ НЕПЕВНОСТИ І ЗВОЛІКАННЯ

ЗДА ГОТОВІ ПРОГОЛОСИТИ ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКА В ЕВРОПІ, ПІД УМОВОЮ ПРИСТУПЛЕННЯ ФРАНЦІЇ ДО ПАКТУ ОБОРОННОЇ СПІЛЬНОТИ

Париж. — У відповідь на бажання Франції, щоб ЗДА заявили виразно, що залишать свої війська в Европі, які — разом з англійськими військами — були б для Франції ґарантією, що відбудована німецька армія не стане небезпечною, американський уряд відповів, що він готов скласти таку заяву, але щойно тоді, коли буде докладно визначений день голосування у французькому парляменті над пактом Европейської Оборонної Спільноти. — Водночас американські чинники відмовились зробити таку заяву до часу, коли буде відомо, чи Франція взагалі рішена ратифікувати згаданий пакт, — повідомляють французькі кореспонденти американських часописів. Тим часом серед французьких політичних кіл переважає настрій, щоб голосування над тим пактом відкласти на час після Женевської конференції, що має зібратися 26 квітня ц. р. і радити над справами миру в Кореї та Індо-Китаї. Коли б дійсно французи до того часу відтягнули справу Пакту Европейської Спільноти, то це означало б не тільки зламання приречення прем'єра Ляніеля, що ратифікація того пакту відбудеться зараз по закінченні Берлінської конференції, але у практиці відкладало б — з уваги на літні ферії — всю справу аж до осени. Тому, що в міжчасі американський конґрес мусів би вирішити справу дальшої фінансової допомоги, як член НАТО, а також зокрема для Франції, виринають сумніви, чи можна буде зробити це, не знаючи раніше нічого про долю Европейської Оборонної Спільноти. Тому вашинґтонські кола невдоволені тактикою зволікання, що її проявляє французький уряд. Вашинґтон уважає, що це залежить виключно від французького уряду — переломити теперішній спротив і нехіть противників пакту Оборонної Спільноти і предложити його повному парляментові. З другого боку, фактом є, що французький уряд поділений у поглядах на цю справу, так само, як французький парлямент і все французьке громадянство, і прем'єр Ляніель зволікає мабуть тому, що побоюється, щоб через цю справу не виникла нова криза уряду, особливо небажана тепер з уваги на квітневу женевську конференцію. Американські чинники зокрема беруть за зле французькому урядові, що він зволікає з переговорами з Західньою Німеччиною у справі Зарщини, полагодження якої було одною з передумов Франції ратифікувати пакт Оборонної Спільноти, дармащо канцлер Аденауер заявив готовість провести переговори в тій справі вже в найближчих днях. У зв'язку з цим виринає можливість, що Західня Німеччина звернеться до Англії і З'єдинених Держав з пропозицією скликати конференцію для зміни теперішнього правно-політичного стану Західньої Німеччини, не чекаючи на ратифікування Францією пакту Европейської Оборонної Спільноти, — пишуть американські часописи.

Уряд хоче судовою забороною не допустити до страйку в Нюйоркському порті

Ню Йорк, Н. Й. — Крайова Рада Робітничих Відносин приготовляється судовою забороною не допустити до страйку в Нюйоркському порті. Ці приготування провадить директор місцевого відділу цієї ради Чарлз Т. Давдс в зв'язку з тим, що страйкарі не допускають до порту тягарових авт, і через це багато причалів в Мангеттені, Брукліні і Стетен Айленді були закриті. Непорозуміння в порті виникли внаслідок суперництва між двома спілками вантажників, які змагаються за те, хто має репрезентувати портових робітників перед корабельними підприємствами. Одночасно губернатор Дюї виграв справу перед Крайовою Радою Робітничих Відносин у Вашинґтоні, що признала стейтові безпосередню репрезентацію в Вашинґтоні, яка буде присутня під час вирішування важности голосування, яким розв'язано справу репрезентації вантажників у Ню Йорку.

Латинські держави домагаються постійної господарської ради в Вашинґтоні

Каракас, Венецеля. — На Четвертій Внутрішньо-Американської конференції поставлено поважний внесок, щоб зорганізувати постійну господарську раду в Вашинґтоні, яка реґулювала б господарські справи між державами Америки. Справу цю дискутуватимуть після промови державного секретаря Джана Фостера Доллеса. Латинські держави Південної і Середньої Америки хотіли б більшої підтримки від ЗДА, щоб капітали із ЗДА більше причинялися до розбудови господарського життя в інших країнах обох Америк. Але ЗДА заявляють, що держави Нового Світу самі повинні дбати про свій господарський розвиток, бо дотепер часто капітали з латинських американських держав працювали поза територіями своїх держав. Представник Перу заявив, що він буде підтримувати внесок ЗДА в справі поборювання комунізму в латинських державах Америки.

Мічелл передбачає новий зріст продукції

Лос Анджелес, Каліф. — Секретар Праці Мічелл, промовляючи на річних зборах товариства Ассосіейтед Дженерал Контракторс, заявив, що ЗДА не стоять перед загрозою дальшого обниження продукції, а що після короткого періоду посиленого безробіття настане стабілізація. Він вважає, що за яких два місяці почнеться знову зріст продукції, що принесе „новий добробут, нові рекорди безпеки і високий життєвий рівень нашого народу". Мічелл заявив, що минулого 1953 року видано на нові будівлі 35 більйонів долярів, а цього року пропонується видати 34 більйони.

Бельґія й Італія хочуть ратифікувати пакт Европейської Спільноти

Бюссель. — Бельґійський Сенат розпочав дебати над ратифікуванням пакту Европейської Оборонної Спільноти, що його запропонував міністер закордонних справ Ван Зеелянд. Нижня палата бельґійського парляменту ратифікувала його в листопаді минулого року. Дебати потривають кілька днів з уваги на неґативне становище бельґійських соціялістів. уряд стоїть на становищі, що єдиною ґарантією для Бельґії, що німецька армія знову не нападе на Бельґію, як це сталося у двох останніх світових війнах, є власне перебування її в організаційних рямцях спільної европейської армії. Водночас з Італії наспіла відомість, що уряд прем'єра Шельби рішений внести пакт Европейської Оборонної Спільноти на ратифікацію італійським парляментом „якомога швидше". Речник міністерства закордонних справ виразно заперечив, начебто ратифікування того пакту відложено аж до весни наступного року, або аж після Женевської конференції. До цього часу тільки Голляндія і Західня Німеччина ратифікувала вповні той пакт. Бельґія буде, ймовірно, третьою державою, але доля цілої Европейської Оборонної Спільноти залежить від становища Франції.

Старається допомогти новоприбулим лікарям

Ню Йорк, Н. Й. — Крайовий Комітет в справі Переселення Новоприбулих Лікарів нараджувався в Ню Йорку, як допомогти новоприбулим лікарям, які покінчили студії в Европі, прибули до цієї країни в старшому віці й не можуть нострифікувати тут студій з огляду на мовні труднощі. Проти цих лікарів виступають деколи й місцеві лікарі, ставлячись до них так, як до мехіканських робітників, що нелеґально прибувають до цієї країни. Комітет ствердив, що між цими лікарями є багато добрих спеціялістів, які мають багату практику, але не можуть самостійно працювати, бо не мають на це дозволу. Вирішено відкрити для цих лікарів окремі курси при Медичній Школі Нюйоркського університету.

2,427 урядовців звільнено з огляду на державну безпеку

Вашинґтон. — Голова Комісії Цивільної Служби Філіпп Янґ заявив на сенатській комісії, що від травня до грудня минулого року 2,427 урядовців залишили державну службу з огляду на державну безпеку. Попереднього дня він подав число цих урядовців на 2,224, а тепер воно піднеслося, бо додано ще службовців, які були звільнені в департаменті оборони. З цього числа тільки 383 особи звільнені у зв'язку з познаками їхньої підривної діяльности, але не можна твердити, що вони дійсні комуністи. Демократичний сенатор А. С. Монроні запитався, чи вистачає цих познак до звільнення урядовця. Янґ відповів, що — це питання можуть виснити начальники тих аґенцій, які звільняли згаданих урядовців. Крім 383 осіб, запідозрених в недостатній льояльності, державну службу залишили ще 194 службовці — сексуально-перверсійні; 605 — злочинців або правопорушників та 1045 з різних інших причин. Але число, що його подав Янґ, не охоплює ще тих урядовців, які мусіли залишити працю у Фльоті та Летунських Силах, а також в бюрі секретаря оборони.

Голл докоряє МекКарті за Стівенса

Вашинґтон. — Голова Крайового Республіканського Комітету Лінард В. Голл заявив після конференції з президентом Айзенгавером, що не погоджується з сенатором Джозефом Р. МекКарті, і докоряв йому за те, що невідповідно переслухував ґенерала Цвікера та тим способом поширив своє розходження з урядом през. Айзенгавера. Голл заявив, що він ішов разом із МекКарті під час виборчої кампанії, але тепер мусить виступити проти нього тому, що сенатор поборює не тільки комуністів, але і тих, які, подібно як і сенатор, поборюють комуністів. Бо не можна собі подумати, щоб американський ґенерал, що має багато відзначень за хоробрість — підтримував комуністів, як це твердить сенатор МекКарті. Всі очікують заяви президента Айзенгавера в цій справі, яку він зложить на черговій пресовій конференції.

Помер Юрій Яновський

Лондон. — Московське радіо повідомило, що 28 лютого на 51-ому році життя, по довгій недузі, помер визначний український письменник Юрій Яновський. Ім'я Ю. Яновського, як поета і письменника, відоме не лише в Україні, але й далеко поза її межами. — У літературу ввійшов Ю. Яновський в 1924 році, друкуючи нариси, оповідання, вірші, романи і кіносценарії. Йому належать популярні — „Прекрасна Ут" (збірка поезій), оповідання „Кров землі", романи „Майстер корабля" „Чотири шаблі" (всі ці твори московське радіо не згадує як „буржуазно-націоналістичні" і заборонені) а також пізніші — „Вершники", „Земля батьків", „Київські оповідання", „Завойовники" та інші. — Смерть Юрія Яновського — блискучого стиліста і визначного письменника — є великою втратою для української літератури.

Дін не хоче їхати на Женевську конференцію

Вашинґтон. — Державний департамент повідомив, що амбасадор Артур Г. Дін зрезиґнував зі свого становища заступника державного секретаря Джана Фостера Доллеса на Женевській конференції в справі миру в Кореї. На цій конференції, що почнеться 26 квітня ц. р., мають брати участь представники 20 держав. Дін провадив переговори з комуністами в Кореї, але не довів їх до кінця, бо комуністи саботували ці переговори всякими способами. Підсекретар Волтер Б. Смит, який заступає Доллеса, з високою похвалою висловлювався про Діна за його блискучу дипломатичну діяльність в Кореї.

В АМЕРИЦІ

● **Сенатори МекКарті** і Дірксон пропонують зорганізувати не надто „приємні" табори праці для військовиків, що є комуністами, або відмовляються признатися до комунізму, посилаючись на 5 Поправку до Конституції. МекКарті голова, а Дірксен — член Сенатської Слідчої Підкомісії, яка викриває комуністів між державними урядовцями.

● **Керовані стрільна „Ніке"** вже незабаром охоронятимуть Ню Йорк від можливих ворожих літаків, коли б „холодна" війна стала „гарячою". Про це повідомив генерал - ляйтенант Вітерс А. Бересс, командант Першої Армії. Керовані стрільна „Ніке" мають швидкість більшу від звуку, і є тепер найкращою протилетунською обороною. Гармати, що стріляють керованими стрільнами „Ніке", встановлені будуть на федеральних, стейтових або міських теренах, щоб, по змозі, якнайменше порушувати приватну власність.

● **Як повідомляє Комісія** Цивільної Служби, впродовж 18 місяців звільнено з державної служби 251,900 урядовців. На день 31 січня цього року всіх державних урядовців було 2,347.400. Вони працювали в ЗДА, їх посілостях та в чужих країнах.

● **В публічній школі** ч. 49 в Бронксі (Ню Йорк) відбулися збори Батьківсько - Учительського Товариства, на яких обговорювано справу, чи Ірвінґ Пересс, жінка дентистка майора Пересса, може й далі бути редакторкою шкільного часопису. Збори були такі бурхливі, що після 75-хвилинної дискусії мусіли їх закрити, не ухваливши жадного рішення.

● **Команда Фльоти** поставила внесок, щоб продати як „старе" залізо найстарший воєнний корабель ЗДА „Констелейшен" та три інші воєнні кораблі, бо їх відбудова коштувала б 35,000,000 долярів. Але конґресмени запротестували проти цього, заявляючи, що за всяку ціну треба зберегти ці старі воєнні кораблі.

● **В Петерсбурзі** в стейті Індіяна живе дитина, що має дві голови. Одна голова її дістала була катар і негайно заразила другу голову, але лікарям вдалося вилікувати обидві голови з перестуди, і тепер дитина знову здорова. Вона важить вже 14 фунтів. Покищо обидві голови працюють у повній згоді, але лікарі кажуть, що не знати ще, що буде з координацією обох голів, коли дитина підросте і почне брати рукою окремі предмети.

ПІДГОТОВКА ДО ЮВІЛЕЙНОЇ ІМПРЕЗИ УНС В ПОВНОМУ РОЗПАЛІ

Ню Йорк. — Дня 16-го травня ц. р. має відбутися в Карнеґі Голл в Ню Йорку заповіджений фестиваль, влаштовуваний окремим Ювілейним Комітетом з приводу 60-річчя Українського Народного Союзу. З наближенням цієї дати посилюється й підготова до імпрези, що, крім формальностей, складатиметься з двох головних точок: виступу об'єднаних хорів метрополітальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі, які виконають кантату Й. Кишакевича до слів Т. Шевченка „Катерина", та виступу Метрополітального Хору, що виконає першу дію опери Лисенка „Майська ніч". В цій другій частині візьмуть участь також об'єднані танцюристи під загальним проводом Івана Фліса. Об'єднаними хорами керуватиме диригент „Думки" Олександер Микитюк, а Метрополітальним Хором — Степан Марусевич. Загальне музичне керівництво в руках Ольги Дмитрів, а режисеруватиме дир. Йосип Гірняк. Трудне завдання має, зокрема, Метрополітальний Хор в підготові опери, але й це завдання не надто важко виконати, маючи до діла з такою ентузіястичною групою, якою є Метрополітальний Хор, зложений переважно з тут народженої молоді, але й з великою участю недавно прибулих. Між іншим, в останніх пробах того хору вже взяли участь такі давні його приятелі, як інж. Богачевський з сином (молодшим, бо старший на військовій службі за океаном) та д-р Мацьків, один з недавноприбулих. Валентин Бакум, син відомого нашого громадянина майора Бакума, має сольову партію. Проби метрополітального хору відбуваються кожного понеділка о год. 8-ій вечері в залі УМСА при 23-ій вулиці. Перед пробами хору відбуваються проби об'єднаних танцюристів під проводом Івана Фліса, д-ра Петріни та Володимира Бакада. Проби „Катерини" Кишакевича переводять окремо поодинокі хори метрополії. Місце і час проб поодиноких хорів в поодиноких місцевостях буде проголошене окремо в найближчих днях, щоб дати нагоду усім тим, які до хорів не належать, але мають голос і бажали б взяти участь в тій рідкісній імпрезі в Карнеґі Голл. В підготові до імпрези відбуватиме проби мішаного хору теж „Думка" і тому прохається усіх Пань, які бажали б взяти в імпрезі участь, зголошуватись до диригента „Думки" в дні проб: неділя, понеділок, вівторок і четвер, в неділю від 10 до 12-ої год. вполудне, а в інші дні від 8-ої до 10-ої год. ввечері в Народному Домі.

Дальший відгомін ювілейної імпрези УНС в Дітройті

Дітройт. — Раніше вже повідомлено про великий відгомін у місцевій американській пресі ювілейних святкувань Українського Народного Союзу в Дітройті попередньої неділі, при чому преса називала цю інституцію „надхненням і гордістю" українців у цілому світі. Після того появилась ще низка інших голосів, зокрема „Ди Дітройт Нюз" з 22-го лютого надрукував вістку про святкування, цитуючи важливіші місця з промови голови УНС п. Дмитра Галичина. В газеті сказано: „Дмитро Галичин... твердив, що боротьба українського народу за визволення від його гнобителів стала експльозивною силою за залізною заслоною, а український рух спротиву становить головну перешкоду в здійсненні імперіялістичних плянів Москви щодо завоювання та скомунізування вільного світу, включно із З'єдиненими Державами..."

В СВІТІ

● **Чотири чільні німецькі** соціяль-демократи, парляментарні посли Західньої Німеччини, прибули до ЗДА на 6-тижневі відвідини. Два з них, проф. Шмідт, віцепрезидент нижньої палати парляменту в Бонні, і Фріц Ерлер, з партійної екзекутиви, прилетіли з Брюсселю, де були на соціялістичному конґресі. В ЗДА вони студіюватимуть діяльність Конґресу й Сенату, що на їх запрошення прибули.

● **8,000-тонновий совєтський** корабель „Калінінґрад" осів на мілині на південний захід від шведського узбережжя. Капітан цього корабля відкинув запропоновану йому поміч шведських моряків, а попросив лише повідомити совєтське посольство у Стокгольмі про аварію.

● **Південні корейці** не хочуть миритися в Женеві. Хоч офіційно повідомлено, що делеґація Південної Кореї візьме участь в Женевській конференції, проте на вулицях Сеулу відбулася найбільша від вибуху Корейської війни демонстрація, в якій взяли участь воєнні ветерани, студенти, різні організації і маси народу під гаслом: „Хочемо маршувати на північ!"

● **Отто Скорзені,** колишній визначний полковник німецького летунства на розвідчій службі, який викрав був Муссоліні, коли італійського диктатора схопили ворожі йому частини, — одружився з баронесою Ільзою Фінкенштайн, сестріницею відомого німецького фінансового діяча часів Веймарської Республіки і Гітлера — Ґлілмара Шахта. Скорзені має 45 років, його дружина — 36. Обоє живуть в Еспанії.

● **У новій 4-денній** виправі проти націоналістично-терористичної організації Мав-Мав в Кенії комбіновані британсько-автохтонні частини вбили ще 66 терористів і схопили 16. Самі втратили у тій виправі 11

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БОЖЕВІЛЬНІ СТРІЛИ

Минулого понеділка населення З'єдинених Держав та багатьох інших країн здригнулось від відгомону стрілів у Палаті Репрезентантів у Вашингтоні. Стріляли насліпо з балькону на приявних у залі законодавців і куди попало три порторіканські фанатики, між ними одна жінка. Стріли віддано в супроводі окликів: „Хай живе Порто Ріко!" і т. п., а опісля поліція знайшла у фанатиків і нерозгорнений ними порторіканський прапор.

Стріли у Вашингтоні були стрілами божевільних в найповнішому значенні того слова. Люїс Муньоз Марін, губернатор Порто Ріко, назвав цю стрілянину „диким і неймовірним люнатизмом, який у найменшій мірі не віддзеркалює мирної і чесної вдачі порторіканського народу". Це саме однозгідно стверджує вся американська преса. Інакше бо не можна вияснити того, що сталося в Конґресі. Порто Ріко, найменший з В. Антильських островів, прилучено до З'єдинених Держав у 1898 році після еспансько-американської війни. Сьогодні та країна, маючи статут „каммонвелту" і свою власну конституцію, є практично незалежна. А в листопаді м. р. президент Айзенгавер у своєму звідомленні до Об'єднаних Націй повідомив, що ЗДА готові звільнити Порто Ріко ще й від тих останніх зв'язків, які воно має із ЗДА, якщо нарід тієї країни того собі бажає. Але відомо, що під час виборів у Порто Ріко в березні 1952 року 82 відсотки голосуючих заявилось за статутом „каммонвелту" і за продовження зв'язків із З'єдиненими Державами. Бо не Америці, але Порто Ріко потрібні ті зв'язки, які полягають майже виключно в безнастанній американській допомозі тій країні.

Фанатики, віддаючи в Конґресі свої стріли, кричали: „Хай живе Порто Ріко!" Те саме вони могли кричати й без стрілів, бо те саме голосить та здійснює Америка. Вони принесли зі собою, хоч не вспіли розгорнути, порторіканський прапор. Але ж він вільно повіває і над Порто Ріко і його може кожний вільно та без стрілів розгорнути і в цій країні. Навіщо ж були ті стріли в Конґресі, або яке виправдання може мати спроба вбивства порторіканцями попереднього президента Трумана кілька років тому? Єдине вияснення — це божевілля.

Проте, не виключено, що тут мається до діла й з комуністичною рукою, на яку натякнув порторіканський представник в Конґресі, Антоніо Фернос-Ізери. Він твердить, що „навіть найкрайніші проповідники незалежности Порто Ріко здають собі справу з того, що З'єднинені Держави не провинились жадним родом насильства, яке могло б виправдувати будь-які екстремістичні засоби", і тому вважає за „певне", що й тут мається до діла з „комуністичним намаганням порушити національну гармонію". Ці припущення не є безпідставні. З практики в Ірані, Індонезії та в багатьох інших країнах відомо, що червоні московські аґенти залюбки користуються гаслами, які приємно вражають націоналістичне вухо, зловживаючи та використовуючи часом навіть самі по собі шляхетні почування інших для своєї власної злочинної роботи. В додатку, всі три маняки, які стріляли в Палаті Репрезентантів у Вашинґтоні, приїхала з Ню Йорку, з середовища, яке живиться всілякими „щоденними вістями", повними ненависти до ЗДА та їх суспільно-політичної системи.

На тлі всієї цієї трагічної події ще тільки виразніше виступає на яву гідне наставлення, як американського так і порторіканського населення. Вся, або майже вся преса насамперед вважала за відповідне відмежувати порторіканське населення від події у Вашингтоні і підкреслити його повну невинність. Нарід не може відповідати за безвідповідальних одиниць, які трапляються серед більших і менших спільнот. Так само не спостерігається жадної гостроти навіть у відношенні до самих виконавців божевільної стрілянини, яких радше із співчуттям поручається справедливому законові країни, а п'ятьом конґресменам, пораненим жертвам того божевілля, висловлюється рівночасно глибокі симпатії.

ЗДОРОВА РЕАКЦІЯ

Мешканці З'єдинених Держав були в останньому часі свідками цікавого явища: стихійної, ніким не приготовлюваної і не керованої реакції американської публічної опінії на деякі події з ділянки закордонної і внутрішньої політики. Коли три тижні йшла конференція закордонних міністрів у Берліні, американська публічна опінія сприймала відомості про її хід зовсім спокійно, внесками Молотова, що знову на весь зріст показували давнє відоме обличчя совєтського ненажери, не хвилювалася і становище державного секретаря Дж. Ф. Доллеса на 100% схвалювала. І взагалі американці тією конференцією не дуже переймались, не прив'язували до неї великої ваги, призвичаєні до безлічі міжнародних конференцій в післявоєнному часі, що з них кожна зокрема і всі разом приносили неспівмірно малий практичний вислід у порівнянні до величезної маси сказаних там слів. Коли ж у 21-му дні Берлінської конференції проголошено офіційний комунікат і несподівано щойно тоді оприлюднено порозуміння з Молотовим про скликання до Женеви нової конференції спеціяльно для далекосхідніх справ, із червоним Китаєм, як рівнорядним партнером, і з Совєтами, як запрошуючою державою, публічна опінія відразу стрепенулась, насторожилась, заворушилась. Виїжджаючи тепер з Вашингтону на панамериканську конференцію до Каракасу в Венесуелі, Доллес нарікав, що не мав часу відповідно підготовитись до тієї конференції. Він промовчав, що час, що його він призначив був собі для підготови до Каракасу, був виповнений відбиванням атак на ту власне останню несподіванку Берлінської конференції і несподіваний компроміс американського репрезентанта на пункті комуністичного Китаю.

Американська публічна опінія на цьому пункті надзвичайно вразлива, і в цьому переконався знову сам Дж. Ф. Доллес і весь світ. Посипались статті, промови, заяви, протести, і треба було категоричних заяв та запевнень державного секретаря, що ЗДА ні на волос не відійшли від своїх позицій у відношенні до проблеми визнання червоного режиму в Китаю і допущення його до Об'єднаних Націй, щоб втишилася хуртовина. Вона була така сильна і для державної адміністрації така неприємна, що сам президент мусів піддержати свого найближчого співробітника власним авторитетом, висловлюючи йому подяку за його „добру роботу в Берліні".

Незабаром після того американська публічна опінія знову палко й гостро зареаґувала на спір між сенатором МекКарті, як головою сенатської Комісії для Досліду Протиамериканських Дій, і секретарем армії Стівенсом. Рахуючи за кількістю голосів, що тоді пролунали, і за важливістю трибун, з яких вони відізвались, можна твердити, що величезна більшість американців узяла по суті сторону МекКарті, закидаючи йому тільки хіба занадто різкі форми особистої поведінки. Американська публічна опінія майже в цілості зайняла таке становище: Недобре діється, коли сенатор публічно лає генерала в активній службі, бо це підриває авторитет армії і її внутрішню дисципліну. Але ще гірше діється, коли старшину армії, який відмовився підписати заяву льояльности і про якого був виразний звіт органу публічної безпеки, як про активного комуніста, — коли такого старшину підвищують у військовому ступні і дають йому на відхідному з армії „почесне звільнення". А вже повним скандалом пахне ревеляція, що комуністка — неґерка, яка була прибиральницею, раптом опиняється — якраз у відділі таємних військових шифрів (код). Очевидно, що сенатора, який очолює комісію для викривання і досліджування таких фактів, мусить виводити з рівноваги виявлення таких історій, і він мусить старатися дійти до самого ядра справи: хто тут завинив і яким чудом можуть у військовому апараті діятися такі дива. Очевидно, і в даному випадку президент мусів крити члена своєї адміністрації, який став в обороні ображеного заслуженого генерала. Алеж і сенатор МекКарті безумовно каже правду, коли утотожнює свою ціль з ціллю Д. Д. Айзенгавера, з'ясовану під час виборчої кампанії: боротися з інфільтрацією комуністами американського життя в усіх його ділянках, особливо ж в державному апараті, а з державного апарату на першому місці — в армії і в закордонній службі.

На тлі нинішніх відносин у світі — здорова публічна опінія в Америці є благодатним явищем. Читаємо, що самі альянтські держави тихцем або безпосередньо продають заборонені стратегічні товари комуністичним державам, або толерують це і дивляться крізь пальці на масове перепачковування їх на те тільки, щоб заробити гроші, дармащо за ту ціну власними руками допомагають комуністам готувати петлю на вільний світ. Це така моральна мізерія, що протикомуністичне наставлення американської публічної опінії є доказом морального здоров'я. У такій боротьбі та ще й із таким противником, як комунізм і його звеличники, мусять бути переяскравлення і скреґітливі дисонанси. Вони є нічим у порівнянні з масовими злочинами й масовими актами найгіршої грубости й терору, як невідлучна акцесорія кожного комуністичного правління. І тому цілу кампанію, що її з приводу цих переяскравлень знімають комуністи та їх свідомі й несвідомі поплентачі з ультраліберального табору, є або свідомо фальшивою грою фарисіїв, або доказом такої неграмотної наївности, яка дозволяє використовувати до дна добродійства демократії для загирювання й запропащення демократії.

Сергій Єфремов
Полковник „Карпатської Січі"

КРИВАВИЙ БЕРЕЗЕНЬ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Чим далі відходимо ми від трагедії кривавого березня 1939 року на Карпатській Україні, тим більше постаті карпатських січовиків стають символом героїв і мучеників цілого українського народу.

Хочу коротенько пригадати про їхню боротьбу на життя і смерть, боротьбу, в якій не було пощади ні супроти ворога, ні супроти себе, боротьбу, яка вимагала самопожертви та найбільшого напруження всіх тілесних і духових сил, боротьбу без досконалого озброєння, без належної військової підготови, серед найбільших невигод зими й терену, боротьбу безнадійну й даремну може для сучасників, але важливу, конечну й невідкличну на майбутнє, що його може створити й забезпечити тільки віра, воля й геройська кров, яка ніколи не засихає!

Події на Карпатській Україні в 1939 році вже були темою опублікованих спогадів, але, на жаль, багатьом їх авторам тяжко було відірватися від симпатій чи антипатій до певних осіб чи явищ, у ще такому близькому минулому, тяжко було стриматися від висування вперед одних фактів, затуманювання або замовчування інших, від прославлювання одних осіб та подій, або принижування ваги інших подій та осіб.

Не хочу цим сказати, що все написане про події на Закарпатській Україні не має вартости. Навпаки: майбутній історик у своїй безсторонності знайде якраз те, що йому буде потрібне для історичної правди.

Наприклад, в числі 29-му з 12 лютого ц. р. у газеті „Свобода", читаючи спомин д-ра Петра Стерчо „В 15-ту річницю виборів у Карпатській Україні", я зустрівся з невідповідаючими правді твердженнями шановного автора, що: „це реґулярні частини Карпатської Січі, під командою посла до Першого Сойму Дмитра Клемпуша, геройчно боронили новонароджену волю. Це партизанські загони Карпатської Січі, на чолі з заступником голови Сойму д-ром С. Росохою, зганяли сон з очей вдесятеро більшої мадярської армії".

Не знаю, хто подав шановному авторові ці інформації, але вони абсолютно не відповідають дійсності.

Історична правда, чи вона приємна, чи гірка — є невмируща, і з нею треба числитися, а через те, в ім'я історичної правди, я, як той, хто брав безпосередньо участь в боях на Карпатській Україні в березні 1939 року, як той, хто очолював цю збройну боротьбу, оскільки можливо говорити про очолювання в тих обставинах, в яких боротьба велася, мушу ствердити, що Дмитро Клемпуш не був послом до Першого Сойму, але послом до Сойму був його брат Василь, і що Дмитро Клемпуш, який був перед тим головним командантом Карпатської Січі, не очолював реґулярних частин Карпатської Січі під час боїв з мадярами. Дмитро Клемпуш ще перед початком боїв виїхав був до свого рідного села Ясеня і ані під час боїв з чеськими пучистами, ані пізніше, під час наступу на Карпатську Україну мадярського війська, не повернувся більше до Хусту, де була тоді влада, Сойм і головна команда Карпатської Січі.

На чолі боротьби проти мадярських військ стала головна команда Національної Оборони Карпатської України, створена наказом міністра військових справ Ст. Клочурака, який наводжу дослівно на підставі брульйону з оригінальним підписом міністра:

„Військове Міністерство Карпатської України. Наказ чис. 1.

Наказую: Полковник С. Єфремов, як командант Національної Оборони Карпатської України, прибирає собі штаб в складі осіб: 1. Полковник Михайло Гузар, 2. Полковник Філонович, 3. Надпоручник Парчаній, 4. Надпоручник Гулянич, 5. Порчник Бабіля, 6. Споручник Андрій Івашкевич, 7. Споручник Пурлик Михайло, 8. Споручник Вайда Степан, 9. Поручник Петро Чорний, 10. Поручник Шука Борис, 11. Командант ОНОКС Іван Роман, яко інтендант. В Хусті дня 15. III. 1939. Ст. Клочурак в.р. міністер справ Військових Карпатської України'.

Функції у штабі Головної Команди були розподілені так: сл. п. полковник Михайло Гузар (Колодзінський) — начальник штабу й керівник оперативного відділу, полковник Філонович — командант Хустівського Кошу та справи формування маршових сотень з тим, що він добирає старшинський склад для сотень у своїй компетенції. Оперативний відділ штабу: надпоручник Парчаній, сл. п. пор. Щука (Роман Шухевич), споручн. Вайда; Відділ зв'язку: пор. Бабіля, споручн. Івашкевич; Мобілізаційний відділ: надпоручн. Гулянич, споручн. Пуглик; Інтендантура: командант Роман. Поручник Чорний (Гриць Барабаш) — адьютант головного команданта.

На цьому місці слід зазначити, що з призначених наказом ч. 1 в штаб головної команди до служби не зголосилися й до виконування обов'язків не приступили: надпор. Гулянич і споручн. Вайда. Теж надпоручн. Парчаній, хоч до служби зголосився, приділену йому функцію не виконував. Командант Роман, який функцію інтенданта виконував один день, увечорі, 15-го березня, зголосив мені, що він захворів, і просив звільнити його від обов'язків.

Крім названих тут старшин, протягом цілого дня 15-го березня при штабі зголосилося дуже багато був. старшин Армії УНР і УГА та „Карпатської Січі", які потім або відійшли на фронт, або були залишені при штабі. Найближчими помічниками полк. Гузара в оперативному відділі були сл. п. поручник Тарнавський (Косак), чотар Волянський (Врецьона) та Юліян Химинець. Пригадую собі імена інших старших, які працювали при головній команді, але тут їх не згадую, з причин непевности, чи вони не перебувають тепер на терені окупованої Карпатської України.

Так, з формального боку, стоїть справа очолювання збройної боротьби Карпатської України в березні 1939 р.

Тепер декілька слів про партизанську боротьбу на Карпатській Україні влітї 1939 року.

Після заняття Хусту та розбиття фронту, головний відділ з хустівського фронту під командою полк. Филоновича, біля Великого Бичкова, уночі з 17-го на 18-го березня, перейшов вбрід Тису і на румунському боці зложив зброю. Румуни повелися ганебно і цілий відділ — 273 чоловіка передали мадярській ґвардії у Вел. Бичкові на тортури та знущання.

Інші, менші відділи січовиків та добровільців, яким пощастило по розбитті фронту відступити в гори та ліси, перейшли на партизанський спосіб боротьби з наїзником, і зводили відважні бої вздовж середнього пасма Карпатської України на Березянщині, Волівщині та Гуцульщині. І через те мадярські війська зайняли до 20-го березня лише головні лінії, по яких вели головні шляхи. Середня смуга, а саме: Косівська Поляна, Драгово й дальші села в цій лінії були зайняті 23 березня, горішня частина Карпатської України була окупована ще значно пізніше; а в деяких прикордонних місцях, де не було добрих шляхів, наші партизани провадили боротьбу ще й усеньке літо, і гори та ліси Карпатської України ціле літо ще були свідками смерти багатьох мадярських гонведів, жандармів та місцевих зрадників.

Ця партизанська боротьба велася малими відділами, під командою своїх командантів, і, очевидно, без зв'язку між собою. Вона не могла мати такого характеру, про яку можна було б говорити, що на чолі її стояла одна особа, як командант.

Перебуваючи, в червні-серпні 1939 року, в м. Михайловцях на Словаччині, від яких новий мадярський кордон лежав приблизно за 9-10 км., і займаючись, на підставі доручення міністра Юліяна Ревая, опікою над новими збігцями з Карпатської України (в часі від 24 липня до 18 серпня 1939 року їх перейшло через збірну станицю в Михайловцях 337 осіб), я мав можливість говорити з багатьма з них, чув від них певні дати про партизанську боротьбу на Карпатській Україні, але ні від кого не чув, щоб цю боротьбу очолював д-р С. Росоха. Навпаки, як не помиляюся, д-р С. Росоха був улітї 1939 року на Чехах, у Празі.

Думаю, що буде на місці, коли, згадуючи тепер про кривавий березень Карпатської України, наведу голоси тогочасної европейської преси, яка живо реагувала на події на Карпатській Україні.

(Закінчення на стор. 3-ій)

СОВЄТСЬКІ ЛЮДОЛОВИ ЗНОВУ ПРИ ПРАЦІ

Ганновер, Німеччина. (М. Дуб.) — По англійській зоні Німеччини знову майнуло мариво покійної вже, здавалося б, репатріяційної акції. Правда, перестали швендяти совєтські репатріяційні комісії, які — при ультральояльному відношенні англійців і американців до ялтинських постанов про примусову репатріяцію — навівали жах на сотні тисяч втікачів із Сходу. Однак залишились так звані військові місії, які — видно, на даний їм з совєтської гори знак — почали й собі роз'їздити по існуючих в Німеччині таборах, щоб виловлювати наївних „репатріянтів". Ось історія одного такого „рейду":

В таборі втікачів Ганновер-Бухгольц в англійській зоні живе коло 500 осіб, з того числа більше як 200 українців. 25 лютого вони пережили надзвичайну подію. Того ранку з'явилося несподівано в таборі авто з відзнакою совєтської військової місії, і з нього висіли три уніформовані совєтські старшини: полковник летунства Лазарев, майор танкових частин Курбатов і пільот поручник Кузнєцов. Разом з ними приїхав мешканець того табору латиш Прайс. Всі вони висіли і пішли до баракового помешкання Прайса. Людям у таборі спершу дух заперло на вид знайомих паґонів і злощасного гербу катівні народів. Але швидко прочуняли: одні метнулися до авта, в якому сидів ще один совєтчик, інші мерщій побігли повідомити таборову команду та німецьку й англійську поліцію. Тому, що в тому таборі є чимало людей, що їх рідні згинули від червоного терору, а майже всі без винятку зазнали на собі благодаті совєтського раю, настрій відразу піднісся до „стану кипіння": вибухла спонтанна демонстрація проти совєтчиків і проти того латиша, що його запідозріли в утримуванні зв'язків із совєтською місією. На авто посипалось каміння. А перед бараком Прайса зібралося кілька сот людей, що, зайнявши грізну поставу, вигукували непристойні слова на адресу совєтських старшин і латиша Прайса.

Ця історія могла б закінчитись трагічно, якби не над'їхала німецька поліція. Вона поставила варту перед кімнатою Прайса, але, побачивши, що її сили можуть бути заслабкими, викликала англійську військову поліцію, що з'явилася двома „джіпами". Англійські авта стали по боках пошкодженого з повибиваними вікнами совєтського авта, а на прохання совєтського старшини англійський вояк зайняв місце водія в совєтському авті. Німецька поліція охороняла совєтчиків попереду й позаду. Тому, що між усіми совєтськими старшинами не знайшлося ні одного, що говорив би по-німецьки, чи по-англійськи, англійці викликали ще перекладача. Совєтських старшин повезли до англійської військової станиці вияснити, чого саме вони шукали в таборі втікачів, куди їм за зобов'язуючими приписами заборонено з'являтися без попереднього дозволу й без супроводу англійської влади.

Совєтські військовики вийшли сухими з тієї історії, переконавшися лише ще раз, як „люблять" втікачі із Сходу комуністичний режим. Але гнів схвильованих людей міг би зле відбитися на родині латиша Прайса. Таборова влада хотіла була спершу перевести його до іншого помешкання в тому ж таборі, але потім вирішили разом із німецькою поліцією, що краще забрати його геть в невідоме мешканцям табору місце. Негайно викликали вантажне авто, підвели його під самі двері бараку, навколо стали німецькі поліціянти — і Прайс з дружиною та дітьми при помочі декого з приятелів мерщій навантажили своє злидене добро.

Представникові „Ганноверше Прессе", яка принесла широкий, в сенсаційному тоні витриманий опис цієї історії з кількома світлинами, Прайс оповів, що совєтські люди випадково затримали його і запитали про якогось Урбанова, а що він не міг порозумітись з ними, то завіз їх до своєї дружини, яка вміє говорити по-російськи. Чи вірити Прайсові і історії, яку він оповідає, чи людям, які віддавна підозрівають його, що він є на службі у большевиків?

Що це не була випадкова візита совєтських військовиків, а плянована акція, вказує факт, що в той самий день інша ґрупа членів совєтської військової місії відвідала табір Діпгольц. Кілька днів тому вони були також у таборі Авгусдорф. На протести обурених втікачів, совєтські офіцери цинічно заявляли, що вони приїхали тільки подивитися, які це люди мешкають і як їм живеться. Наші залишенці глибоко схвильовані, чи не прийдеться їм знову переживати напастувань збоку совєтських висланців, пропаґаторів повороту „на родіну".

Андрій Яковлів

ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

(5)

Тільки ж на порозі XX ст., року 1904, напередодні великих подій, наш великий історик, проф. М. Грушевський виступив з убивчою критикою російських псевдонаукових теорій, пригадав і довів історичну правду. Його статті в російській історичній літературі, а ще більше монументальна десятитомова „Історія України - Руси", на початку заборонена в Росії, знов воскресили серед молодої ґенерації нашої інтелігенції правдиву історичну традицію української державности. Але зусилля М. Грушевського, його учнів та однодумців прийшли запізно, бо не встигли вони розповсюдитись серед загалу української інтелігенції: мало були відомі широким колам народу. Чого так боявся наш національний пророк, Тарас Шевченко, те сталося: „Україну злі, лукаві люди приспали і в огні окрадену збудили..." Збудили Україну, окрадену на історичні традиції її державности, та потягли в огонь революції на боротьбу за „социалистическое отечество". Тому то в день воскресення України р. 1917 не було одностайного, рішучого виявлення волі українського народу до державної незалежности. Провідники наші мусіли на якийсь час відкласти рішучий акт, доки національно - державне освідомлення охопить народні маси. Тому то не в І-му універсалі Центральної Ради, а тільки в IV-му 9/22 січня 1918 р. проголошено повну суверенність і самостійність Української Народної Республіки, як спадкоємці Київської княжої держави та Козацької держави, „Війська Запорозького". А ще через рік, 22 січня 1919 року, проголошено злуку Східньої й Західньої України в єдину соборну Українську Народну Республіку.

Недоціненням ваги й значення історичної традиції української державности можна пояснити й те, що коли довелося обґрунтовувати право українського народу на самостійне державне життя, то на перше місце виставляли Вилсонів принцип про право народів на самовизначення, так, нібито наш народ уперше виходив на шлях державности. До речі мусимо тут зазначити сумний факт, що в сучасній українській пресі в ЗДА доводиться читати, що український народ є „недержавний народ!" Автор очевидно бажав тільки зазначити, що український народ під цю пору не має своєї держави, хоч і це твердження не відповідає дійсности. Але ж термін: „недержавний народ" звичайно в історично - політичній літературі вживається на означення народу, який не тільки ніколи не мав своєї держави, ба й нездатний утворити свою національну державу.

Відновлення самостійної Української держави р. 1918-1919, кров, пролита тисячами й тисячами борців за цю державу в рр. 1918-1921, страждання народу під чужими окупантами, поневірення на чужині, — розкрили очі нашому народові на історичну правду і з повною силою воскресили в народній душі історичні традиції української державности, надавши їм життєвого, реального значення. Боротьба за Українську державу продовжувалась збройно на рідній землі, а закордоном на полі ідеологічному проти московських істориків і політиків, які, заграбавши вже початкову добу нашої державности, робили спроби відібрати тепер і козацьку добу, оголошуючи, що Україна за Б. Хмельницького не була самостійною державою, що її відібрало від Польщі московське військо, як звичайну провінцію, при чому московський цар став на місце польського короля. Таким способом намірялись викреслити з історії України добу самостійности козацької держави та перетворити український народ в етнографічну масу, яка, нібито, ніколи власної дежави не мала.

Оточена сконцентрованими силами одвічних ворогів — Польщі та білої й червоної Росії, полишена західньо-европейськими державами на поталу ворогів, Українська Народна Республіка після трирічної геройчної боротьби, прикладів якої небагато знає всесвітня історія, стала жертвою Польщі та Совєтської Росії. Остання на українських землях утворила на папері Українську Соціялістичну Совєтську Республіку, щоб цим штучним утвором прикрити безпощадну експлюатацію народу та природних багатств України. Друга світова війна принесла нашій многострадальній Батьківщині, замість визволення, нові величезні втрати як людьми, так і економічними та культурними цінностями. Навіть подекуди більшу, а то й цілковиту „Руїну". Мимоволі пригадується опис „Руїни" XVII ст., що його подав у передмові до свого літопису Самійло Величко. Оглядаючи на Правобережжі руїни давніх фортець - замків, міст, сіл, церков та палаців і цілі гори людських кісток на полях, писав він: „Коли я дивився на всі ті спустошення, покинуті міста, села й ті кості, мою душу і моє серце стиснув біль на думку, що цей нещасний край, колись багатий і благословений, це — наша Батьківщина, Україна Малоросійська, так спустошена, що її Бог покинув і що її мешканці, наші предки славні, безслідно зникли..."

Історія повторюється... Як в XIII ст. велика Київська держава, що перша прийняла на себе удар азійських монголо - татарських орд, в кривавій боротьбі загинула, але кров'ю українського народу врятувала Европу від монголо - татарської навали, так і в рр. 1918-1921 Українська Народна Республіка знов таки перша стала жертвою новітнього агресора — російського большевизму; не маючи сили самій відбити навалу червоних російських армій, впала, але спинила на чверть століття побідний марш большевизму на Захід Европи. Український народ не припинив боротьби і тепер ще продовжує її збройно на рідній землі і на землях окупанта — Совєтського Союзу. А держави Західньої Европи продовжують свою політику і тактику „невмішування", оправдуючи цим слова „Протестації" митрополита Борецького з р. 1621: „Що інші народи словами і промовами воюють, то козаки на ділі виконують..."

Кінець

КРИВАВИЙ БЕРЕЗЕНЬ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(Закінчення зі стор. 2)

Паризька газета „Ле Тан" з 17 березня 1939 писала:

„Єдиний момент цієї драми, який залишається далі темним, це справа Карпатської України, яка також проголосила свою незалежність, але на неї наступають тепер мадярські війська. У хвилі, коли це пишеться, мадярські й польські війська ще не сполучилися, щоб створити спільний мадярсько-польський кордон. Заява Телекі (предсідник мадярської влади. С.Є.) попереджає про окупацію Карпатської України, однак мадяри натрапляють на поважні перешкоди. Проте, треба занотувати, що в певних політичних колах говорять з цього приводу про непередбачені політичні трудноші. Які? Чи Німеччина відповіла прихильно на заклик уряду Карпатської України з проханням охорони? Або чи погодиться тимчасово й в принципі на створення спільного польсько-мадярського кордону вздовж Карпатської України, і бажає достатньої заруки для забезпечення своїх власних інтересів, яких не хоче зректися в майбутності, що вказує їй — не знати чи невдовзі — на природні багатства можливої великої України?".

І ця сама газета, на питання, які ставила, сама ж в наступному числі відповідала:

„Є вповні зрозумілим, що це (окупація Карпатської України мадярами. С.Є.) не могло наступити без дозволу Берліну, бо без нього була б ціла операція неможливою".

Також паризька газета „Фігаро" в числі з 23 березня 1939, говорячи про бої на Карпатській Україні, писала так:

„Криваві бої в Карпатській Україні між мадярськими військами та українською армією продовжуються. Обидві сторони напружують всі свої сили, вживають всіх родів зброї, щоб одна одну перемогти. Бої йдуть тепер в околицях Ясіня та Рахова. Наскільки це важкі й безоглядні бої, свідчить той факт, що ні одна з воюючих сторін не бере полонених. Українськими військами командує генерал Петрін (?) та полковник Єфремов".

Бюро „Ройтера" з Лондону 20 березня 1939 подавало:

„Мадярське військове командування кинуло проти армії Карпатської України величезні маси війська. Чисельну силу мадярської армії, що досі оперує в Карпатській Україні, обраховують на 50,000 вояків. Коли поставити побіч себе цю енергію і чисельну силу, з одного боку, а успіхи цієї армії — з другого боку, то можемо ствердити на підставі вісток із місця боїв, що успіхів є куди меньше, ніж можна було надіятися. Армія Карпатської України далі завзято й по-лицарськи бореться. Бої не припиняються".

Румунська газета „Трибуна" в числі з 21 березня 1939 року в кореспонденції з Варшави, подавала:

„В Карпатській Україні йдуть великі, жорстокі бої між українською й мадярською арміями. Під час боїв за Хуст із чехами був забитий командант Клемпуш. (Підчас цих боїв Дмитро Клемпуш анні не був у Хусті. С.Є.), а командування над українською армією перебрав на себе Сержіс Фремов".

Букарештенський „Курентул", в числі з 22 березня 1939, між іншим писав:

„...Надзвичайна хоробрість армії Карпатської України доконує чудес, бо чудом треба вважати, коли наспіх зорганізоване військо без потрібної зброї, без відповідних харчів і одягу так довго держиться у боротьбі з ворогом".

І ще раз „Курентул" на іншому місці писав:

„Я грішив би сторонністю, коли б не визнав героїзму, з яким січовики та українські селяни ставили спротив наступаючим мадярам. Між Хустом і Тячевом українці опинилися між вогнем мадярської армії та озброєної чехами мадярської національної гвардії з Тячева, залишивши на полі 50 душ забитими. Таким чином з усіх націй, що творили небіжку Чехословацьку республіку, тільки українці дорого продали свою волю".

Польський „Час" в числі з 18 березня 1939 песимістично завважував:

„Мусимо здати собі ясно справу з того, що з погляду наших інтересів та зв'язків, які, не зважаючи на все, лучать нас із чеським народом, суттєва зміна в самій середущій Европі — це зміна на гірше. Ані створення нової Словацької держави, ані здобуття спільного кордону з Мадярщиною зрівноважити цієї зміни не може"...

А „Слово Народове" два дні пізніше цілком переляканo писало:

„Що ж ми здобли? Здобули 150 км. спільного польсько-мадярського кордону, але при тому дістали вони (німці. С.Є.) 750 км. спільного кордону з Мадярщиною. Чи це нам оплатиться?!"

Прийшло 1 вересня 1939 року, і Гітлер своїм вмаршом до Польщі, який був лише черговим етапом другої світової війни, розпочатої, на мій погляд, 15-го березня 1939 в Карпатах німецьким сателітом — Мадярщиною, дав Польщі болючий доказ, що їй і справді „не оплатився" спільний кордон з мадярами.

Німецька преса, яка наприкінці 1938 року почала проявляти велике зацікавлення Карпатською Україною, в другій половині березня 1939 року, в своїй політичній частині віддавала вже Карпатську Україну мадярам. Найбільш неприязним вчинком німецької преси було те, що вона навіть не подала факту проголошення самостійности Карпатської України і зовсім промовчала, що уряд Карпатської України звертався за поміччю до Німеччини. Зате вся німецька преса подала вістку про звернення президента Волошина за протекторатом до Румунії, що було зроблене вже коли президент виеміґрував до Румунії, не діставши відповіді з Берліну ані на прохання, ані на протест.

Само собою і німецька преса не могла промовчати цілком про події на Карпатській Україні, при чому провінційна преса навіть писала з певними симпатіями до борців за волю своєї батьківщини, але в рямках цієї статті наведу лише слова „Кургесіше Ляндес Цайтунг", яка в числі з 19 березня 1939 написала між іншим:

„Гори Карпатської України — це український Альказар!"

Коли переглядаємо тогочасну українську европейську пресу (на жаль, я не мав можливости ознайомитися з ти, що писала тоді наша преса в обох Америках та Канаді, а певно писала багато), то бачимо, що вся наша преса однозгідно відчула, що на Карпатській Україні писалося дальший уступ історії нашого народу, писалося кров'ю, бо боротьба, яка там ішла, ішла на життя і смерть.

Паризьке „Українське Слово" у своєму числі з дня 17 березня 1939 року подало до відома українцям цілого світу, що:

„14 березня о 15 год. мадярський уряд вручив чеському послові в Будапешті ультиматум. Чеський уряд відповів, що єдиним господарем Карпатської України є її ряд. А уряд Карпатської України, який на першу вістку про переступлення кордону мадярськими військами звернувся телеграфічно до німецького уряду з протестом, а з черги — про поміч, відкидає ультиматум Мадярщини, який фактично зводився до того, щоб Карпатська Україна піддалася Мадярщині. Так починається нова українська війна після майже двох десятиріч — тим разом війна проти монгольської Мадярщини, озвірілого ворога українства. На чолі збройних сил Карпатської України, знаказу міністра збройних сил Карпатської України — С. Клочурака, став дотеперішній полковник Карпатської Січі Сергій Єфремов, головним ядром Української Армії стає Карпатська Січ і українські вояки дотеперішньої чехословацької армії в Карпатській Україні. Чехи тільки частинно здають зброю, решта втікає зі зброєю до Польщі, ще інші ж відділи заєдно нападають на українські частини і змагаються їх роззброювати. Відступаючи перед мадярами, чехи радше висаджують у повітря муніцію, ніж віддають її українцям. Наше військо мусить нападати на чехів і здобувати для себе зброю. В таких важких умовинах треба негайно ставити чоло ворогові. Команда збройних сил взиває ввесь нарід під зброю"...

„Діло" з 18 березня 1939 писало: „У східній частині Карпатської України тривають далі надзвичайно завзяті бої січового війська з мадярами. Команду над цілістю операцій з українського боку перебрав дотеперішній командант Хустської групи полк. Сергій Єфремов. За Хуст все ще йдуть запеклі бої. Найбільше кривавий бій за Хуст тривав учора, в якому впало сотки вбитих і ранених. Карпато - українські частини взяли багато полонених і здобули за Хустом мадярський панцерний поїзд, який пристосували відразу до боїв з мадярами. Хустський відтинок боронять два курені, значить коло 2,000 людей. Також бої в районі Іршави тривають. Перші сутички на півночі вже почалися. Бойові операції дуже утруднює велика снїжна заметіль і морози, що доходять до кільканадцять ступнів. З оперативного боку це було б для них добре,, коли б стріцькі мали зимовий виряд. Тим часом більшість січовиків не має теплої одежі та обув'я... Справами уряду кермує мін. Перевузник, який знаходиться в штабі полк. Єфремова".

„УПС" 18 березня 1939 подавала: „На території Карпатської України йдуть бої між мадярською армією та Національною Обороною Карпатської України. Мадярським частинам вдалося тільки в двох місцях пробитися до польського кордону, а саме біля Тухольського просмику. Вони використали лінію Мукачів-Свалява-Бескид, наступаючи панцерними поїздами. Найбільш завзяті бої ведуться в районі Хуст — Тячів та в долині ріки уж. Міністер внутрішніх справ Ю. Перевузник є в східній частині, а міністер військових справ С. Клочурак — в західній частині Карпатської України".

„Українські Вісті" з дня 18 березня 1939 писали: „Нині вранці почався бій під Солотвинськими Долами. Низиною Тиси наступає змоторизований 15-й полк гонведів. Бій досі не вирішений. Карпато-українська армія бореться по-геройськи. Докази того, напр., що Севлюш переходив п'ять разів із рук до рук у рукопашному бою. Не менше криваві бої ішли за Хуст".

Знов „Діло" 19 березня 1939 писало: „Молоді, в бойовому вогні зорганізовані карпато-українські війська, борються з переважаючими мадярськими полками, що взяли учора вночі Хуст, і наступають нині вранці на Буштино. Буштино лежить 18 км. за Хустом у напрямку румунського кордону, при залізничому шлях Хуст-Терешва. Пополудні йшли вже бої уздовж залізничої лінії Терешва-Нересниця на цілому просторі 15 км. Цей бій триває далі в цю годину, не відомо, але напевно, що лінія Терешви буде боронена всіма силами... У руках карпато-українських військ є фактично ще нині східній простір Карпатської України"...

„Українські Вісті" 19 березня 1939 в телеграмі з Букарешту подавали: „Цієї ночі переплило Тису 120 січовиків коло Тячева. Вони вже докраю виснажені. Мадяри вже окружили Карпатську Україну із півдня й від заходу, але оперують тільки на головних шляхах. У глибину краю не запускаються, і осередок Карпатської України досі ненарушений... На Буковині останні події відбилися сильним відгомоном. Спочатку було пригноблення. Тепер його місце займає гордість із приналежности до народу, який, так по-геройськи вміє боронити свого краю".

І знов „Українське Слово" в числі з 2 квітня 1939, між іншим, писало:

„...Усюди по дорогах Карпатської України валяються трупи й ранені вояки українських збройних сил та винищуваного мадярами населення. Погинулим сотням мадярів справили великі похорони в Ужгороді й інших місцевостях. Карпатська Україна знає, що її покинув цілий світ, але нарід охопило тим більше завзяття. До армії голосяться маси людей, головно гуцулів, що з браку пальної зброї воюють сокирами й косами. Зброї й муніції чимраз менше, бо чехи повивозили все, що могли, до Польщі, а решту повисаджували в повітря".

„Неділя" у числі 11 під назвою „Великий історичний тиждень", подаючи про початок боїв з мадярами, писала: „Під вечір передало міністерство збройних сил Карпатської України начальну команду над військовими частинами полк. Сергієві Єфремову, б. старшині чеської армії. Найближчим наказом нового команданта наказано мобілізацію всіх засобів комунікації... уночі на фронтах був спокій. Хуст і Свалява в українських руках. В Іршавщині селяни відбили спробу мадярського наступу й узяли в полон 14 мадярів. Проголошена того дня міністром збройних сил та нач. командою мобілізація знайшла надзвичайний відгомін: із самого Хусту зголосилося 6 тисяч мужчин".

Про події 17 березня „Неділя", між іншим, писала: „У польській пресі появилася вістка, що в Ясіні, отже за плечима української армії, місцеві мадяри зорганізували бойову акцію; їм помагають добровольці поляки з цієї околиці. Так постав ще один фронт. Того ж дня впали дві історичні заяви. Президент б. д-р Волошин, що переїхав через Сигот до Румунії, заявив представникові агенції Ройтера: „Німеччина нас ганебно обманула!" Водночас марш. Ґерінґ заявив представникам преси, що уряд КУ звернулися з проханням помочі запізно. Ґерінґ заявив зрештою своє вдоволення з окупації КУ мадярами, мовляв „там могли вибухнути заворушення і світ сказав би, що то Німеччина винна"... Карпато-український уряд переїхав до Вел. Вичкова, ще раз вiднісся з протестом проти проливу крови й мадярської окупації до сиґнатаріїв мюнхенського договору. У Будапешті й Варшаві, а теж на кордоні відбулися паради з приводу спільного польсько-мадярського кордону. У варшавському соймі виголосив сен. Творидло заяву в справі боїв на Карпатській Україні... На президента о. Волошина зробив якийсь тип у чеськім однострою в Сиготі замах з револьвера, але ні одна з куль, на щастя, не зачепила президента. Атентатчика схопили. Зацікавлення геройською обороною січовиків в Европі постійно росте, вся преса, з винятком німецької, повна описів їх завзятих боїв і геройських подвигів... Так виглядала справа в Карпатській Україні в неділю 19. ц.м. вранці", — кінчає „Неділя".

І знов далі „Неділя" пише: „...П'ять днів своєї оборони вписали січовики незатертими буквами не тільки в історію свого краю, але й у всесвітню історію. Світ з дива не може вийти: держава з 2 тис. літаків, 1,200 танками, 3,500 гарматами й одною з найкраще технічно вивінуваних армій підняла без спротиву руки й зникла з мапи Европи. Це — Чехословаччина. У другому місці кільканадцятитисячна боса й неозброєна, звідусіль замкнена й окружена „армія" б'є модерні війська 10-мільйоновеї держави. Справді: безсмертний є дух, справді він один творить чуда! У цьому й суть останніх подій в Карпатській Україні".

* *

Минуло п'ятнадцять років!

На Чин Березня Карпатської України вже дивимося з історичної перспективи. Він нас повчає в безсмертності духа і знов пригадує нам доровказ сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри: „Не забуваймо про меч, учімося міцніше тримати його в руках!"

Кривавий Березень Карпатської України ще раз пригадав нам усім правдиву вартість голошених „великими" світу цього мирових гасел, а на снігах карпатських верхів найкращі сини нашого народу своєю кров'ю написали вогняні слова: „Воля або смерть!"... Новітні січовики, гідні спадкоємці давньої козацької слави, перед цілим світом пролятою кров'ю засвідчили, що хто хоче з нами говорити — мусить знати, що ми є Народ, який має славне велике минуле за собою та світле майбутнє перед собою.

Сповнилась нова кривава леґенда України!..

Схилімо ж свої голови перед могилами впалих героїв. Вірмо в остаточну перемогу, бо найбільшою зневагою наших Героїв із поллятих українською кров'ю Карпатських гір — було б попасти в зневіру.

Подвиг карпатських січовиків завжди вказуватиме на те, що єдиний шлях нашого народу до перемоги є шлях власних сил.

Вам, поляглі Герої Карпатської Січі, і тобі, Січове Товариство, на рідній землі та в розсіянні суще — мій січовий салют: Слава Україні!

Ню Йорк, березень 1954.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ У ВІННІПЕҐУ

З ДІЯЛЬНОСТИ УНСОЮЗУ, ВІДДІЛ Ч. 445.

В неділю, 14 лютого 1954 р., відбулись Загальні Річні Збори членів Українського Народного Союзу, Відділ ч. 445, у Вінніпеґу.

Зі звіту голови Відділу, М. Наконечного, що віддзеркалював усю діяльність протягом 1953 року, приявні могли довідатись, що Відділ досить добре попрацював.

Виконуючи побажання-вимоги попередніх Річних Зборів Відділу, Управа зараз на початку свойого урядування поставила собі за обов'язок якнайбільше зацікавити і заінтересувати ширше українське громадянство справами Українського Народного Союзу у Вінніпеґу та околиці, а у висліді це мало поширити членство УНСоюзу.

В першу чергу постановлено знайти передових людей, які посвятили б свій вільний час, головно вечорами, та шукали б за членами, при цьому представляючи українському громадянству, яку користь дає УНС для кожного зокрема, а яку для всього українського загалу.

Тому, щоб використати довголітній досвід в тому організатора УНСоюзу на Схід Канади — п. Володимира Гірняка, — який якраз був тоді у Вінніпеґу, — зорганізовано дводенний курс, в якому преленґент докладно зазнайомив учасників, як підходити до громадянства, щоб їх приєднати для УНСоюзу. Шкода тільки, що в цьому курсі взяли участь тільки кілька членів.

Продовжуючи цю справу, що почалась на курсі, Управа зараз відбула цілий ряд засідань, в яких брали участь не тільки самі члени Управи, але також інші члени УНСоюзу. На цих засіданнях постановлено негайно почати кампанію-акцію за членством у Вінніпеґу.

Порішено, а радше наложено на кожного члена Управи квоту, а це по 5 нових членів. Коли взяти разом всіх членів Управи, то це було б 40 нових членів, а коли ще до цього врахувати Гол. Контрольора УНСоюзу інж. В. Коссара, який постійно брав участь в засіданнях Управи Відділу й на себе добровільно взяв квоту 25 нових членів, то загальна квота піднеслася б до 65 нових членів. Розуміється, що 100% не можна було цієї постанови здійснити, але таки 38 нових членів здобуто, а це успіх.

Звернено велику увагу на Ювілей 60-ліття УНСоюзу й з тієї нагоди в місяці травні 1953 року улаштовано Союзове Свято - Концерт. З головною доповіддю запрошено редактора „Свободи", д-ра Луку Мишугу, який виголосив доповідь про „Вклад заокеанських українців у визвольні змагання України". На решту програми Свята складались танки, соля та привіти від установ, які одержують підмоги від УНСоюзу.

Цікава й добре опрацьована доповідь д-ра Мишуги викликала гарне враження на учасниках. Опісля ця доповідь була друкована в Новому Шляху й ширше громадянство мало змогу з нею познайомитися.

Це Свято поширило правду про УНСоюз і причинилося до великого морального успіху.

Про УНСоюз появлялись статті у Новому Шляху, от хочби стаття інж. В. Коссара, д-ра Л. Мишуги та інші.

Управа Відділу скористала із послуг інж. В. Коссара, який видав брошурку про У. Н. Союз, та поширила цю брошурку по цілій Канаді. З цієї брошурки можна довідатись про працю УНСоюзу та його користі для української справи.

Управа старалась виконати теж постанову попередніх Річних Зборів Відділу, щоб користати з різних імпрез чи зборів та коротко на них інформувати про УНСоюз. Це вдавалось перевести на зборах Філії УНО та Відділу УСГ. Українська Стрілецька Громада, через свою Головну Управу, видала летючку про УНСоюз та розіслала її по всіх членах УСГ в Канаді.

Заслухавши звітів і ствердивши, що Управа Відділу старалась сповнити своє завдання як найкраще, перевибрано Управу на 1954 рік в тому самому складі, і так: голова — М. Наконечний, заст. гол. — д-р Ю. Дякунчак, секретар рек. — В. Литвин, фін. секретар — М. Коваль, скарбник — д-р С. Навроцький; Контр. Ком.: І. Геврик, М. Оброца й О. Дратований.

Після виборів Управи Відділу відбувся доклад гол. контрольора УНСоюзу п. інж. В. Коссара, який дуже докладно й ясно, на підставі статистичних даних і фактів, представив працю і значення УНСоюзу для кожної одиниці зокрема та для української справи в цілості.

Учасник Зборів.

ВІСТІ З ТОРОНТА

УКРАЇНСЬКИЙ БАНК У ТОРОНТІ?

В неділю, 21 лютого 1954, в авдиторії УНО в Торонті відбулися десяті річні загальні збори Кредитової Спілки з участю біля 700 членів. Збори вибрали президію в складі: предсідник д-р Степан Росоха, заступник Василь Гладун, секретарі інж. Андрій Козак та мґр. В. Пінковський. Звітували: Голова Дирекції Василь Ситник, секретар-скарбник д-р Іван Василенко, а за кредитовий комітет Теодор Хахула; за Контрольну Комісію — Антін Гула. Зі звітів, які були надруковані, присутні довідалися: Кредитівка має 1606 членів, які мають на уділах і депозитах 728,364.62 долярів. Загальний оборот 1,261,917.06 долярів. Всіх позичок уділено на 585,719.00 дол. Зиску за останній рік було 37,247.33. На дивіденди виплачено 8,600.00, на рабат 1,735.25 і на суспільно-громадські цілі 700.00 долярів. Ці числа говорять самі за себе і над ними не будемо спинятися. Але тут напрошується питання: В Торонті існують ще інші 4 кредитівки! Чому представники цих усіх українських Кредитівок не мають зговоритись і утворити Український Кооперативний Банк у Торонті? Обороти річні всіх тих кредитівок дають приблизно 3 мільйони долярів! А майна-капіталу вже тепер мають біля 2 мільйонів! Пора подумати над тим!

14 БЕРЕЗНЯ 1954 Р. ДЛЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Як довідуємося, "Торонто призначило день 14 березня ц. р. для гідного відзначення 15 річниці самостійности Карпатської України і достойного вшанування пам'яті поляглих карпатських січовиків в бою за волю українського народу і соборність українських земель. Того дня ввечорі в авдиторії УНО відбудеться урочистий концерт, в якому між інш. беруть участь відома оперова співачка - артистка Стефанія Федчук, оперовий співак Михайло Голинський, якому колись мейор Торонта передав був ключі „Сити Галу Торонта", терцет сестер Дубляниць, які мали великі успіхи в свойому турне по Великій Британії, Струнна Оркестра проф. М. Яворської, яка дотепер діставала першу премію на музичних Фестивалах у Торонті, відомий декляматор і радіовий співак Ю. Починок та інші.

На цьому святі заповідається велика участь з огляду на те, що тим самим торонтонські українці запротестують проти зазіхань наших ворогів на цю Срібну Українську Землю!

Вступайте в члени УНСОЮЗУ!

З пожовклих листків

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА" 50 РОКІВ ТОМУ

(4—25 лютого 1904 р.)

„ПРО ЩО РАДИЛИ НА ВІЧУ В ЙОНКЕРС?"

Книжку під повищим заголовком видав „Руський Народний Фонд", заснований на першім всенароднім вічу в Америці, що відбулося в Йонкерс, 26 листопаду 1903 р. Способи збирання пожертв на „Р. Народний Фонд" подає в „Свободі" Павло Зятик. Пригадуючи, що з Народного Фонду ідуть підмоги на різні народні цілі, Зятик вимагає від свідомих громадян складання пожертв під час різних забав і родинних свят, при чому подає приклад, як переведено вигравку на шпильку до краватки в домі Івана Лазорчика в Ню Йорку, з чого прийшло $5.

Звіт із складених на „Н. Ф." пожертв у січні 1904 р. виявляє що, збірки по громадах принесли $175.36. Прибутки походили з добровільних пожертв, з продажу народних марок, з відбиток пам'ятника бл. п. Антона Бончевського, з продажу книжечок про віче в Йонкерс (коштує 10 ц.). Під звітом підписані Іван Ґлова, касир, о. Микола Підгорецький, секретар.

Чергове „всенароднє віче" відбулося 22 лютого 1904 р. в Олифанті, в Пенсилвенії під проводом о. Івана Велигорського, Дмитра Капітули з МекАду, Па., й Ал. Курилли з Елмайра Гайтс, Н. Й. Промови на освітні теми виголосили: оо. П. Тимкевич, С. Макар, І. Констанкевич, Ал. Улицький, М. Підгорецький, а з світських людей: Капітула, Курилла, Поливка, Сенько, Пазрій, Стеткевич. Другий реферат (про еміґраційні справи) виголосив о. М. Струтинський, а третій (про українські партії в Галичині) Дамян Хомин з Олифанту. о. С. Макар розповів ще про церковні положення в Америці.

Перше всенароднє віче в Канаді відбулося 26 і 27 січня 1904 р. у Вінніпеґу. Звіт з нього був поміщений в „Канадійськім Фармері". Там вичислені імена приявних на вічу духовників різних віровизнань і делеґатів, обраних українськими громадянами. Провідниками зібрання були: о. Іван Неґрич і Зеленицький. Реферати дотикали справ церковних і освітних. Із звіту виходить, що більшість приявних це були прихильники „самостійної" церкви, бо на ньому обрано консисторіяльний уряд цієї церкви на рік 1904.

КАСОВИЙ ЗВІТ „У. Н. СОЮЗУ" ЗА СІЧЕНЬ 1904 Р.

Прибутки за січень виносили $3,483.02, готівка з кінця грудня минул. року $14,174.89. Розхід в січні був $2,277.42. Загальний стан каси з кінцем січня 1904 р. виносив $16,888.39. В місяці січні приступило 211 нових членів до У. Н. С. Нові братства такі: Св. О. Николая в Перт Амбой, Н. Дж.; сестричне бр. Преч. Діви Марії в Глен Лайон, Па.; бр. св. Николая в Чісголм, Мінн.

РІЧНИЙ ЗВІТ РУСЬКОЇ НАРОДНОЇ СПІЛКИ В ЙОНКЕРС, Н. Й.

Спілка має три доми і дві крамниці, вартість яких виносить $55,000. Члени Спілки довжні суму $44,400, значить, за два роки придбали собі $4,600, помимо цього, що з нового дому ще не дістають комірного. Як члени будуть дбати самі за себе дальше, то за рік 1904 певно буде зиску $7,000. Усіх членів понад 60. Предсідник Олекс. Трембач, касир Степан Радко, секретар Іван Сабат.

СВЯТЕ ПИСЬМО УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Накінець українці діждалися видання друком перекладу Святого Письма Старого Завіту на свою рідну мову. Видало його Британське і Заграничне Біблійне Товариство в Лондоні. Більшу частину перекладу, бо три четвертини, зладив пок. Панько Куліш. Д-р Пулюй, професор з Праги, переклав Псальми, зредаґував п'ять книг Мойсея та поставив правила, за якими зроблена одноцільна редакція цілого перекладу, а відомий письменник Іван Нечуй-Левицький з Києва докінчив перекладати те, чого не здужав вивінчити перед смертю Куліш.

Вісті з Наукового Т-ва ім. Шевченка в Ню Йорку

(Доповіді філологічної комісії на науковому з'їзді 27грудня 1953 р.)

Після відкриття П. Ковалів мав доповідь на тему: Проблема формування української мови. Він довів, що теорія про родовідне дерево в питанні східньослов'янських мов сьогодні вже перестаріла та методологічно неправильна. Мірилом близькости мов мають бути не зовнішні, а внутрішні прикмети, тобто структурні особливості мов, що встановляють певні типи. Східньослов'янські мови типологічно належать до окремих фонологогічних систем, що сягають доби праслов'янської, а не „спільноруської прамови". Доводять це такі факти, як напр. окремі переміни звуків в українській мові, білоруській та російській.

В. Чапленко дав доповідь про „Мовні дискусії 1907 й наступний років". Революція 1905 року висунула проблеми українського мовотворення на Наддніпрянщині та Кубані. Нову мовну дискусію започаткував І. Нечуй Левицький у статті „Сьогочасна часописна мова на Украіні" („Україна, 1907). Основним питанням була тоді постава до галицького лексично-термінологічного надбання: неґативна в І. Нечуя Левицького і почасти А. Кримського, позитивна в Б. Грінченка, М. Грушевського, І. Стешенка, І. Франка, М. Пачовського, М. Левицького. Остання група перемогла і внаслідок того „галицький" мінімум увійшов назавжди до всеукраїнської літературної мови.

Л. Биковський прочитав спогад про А. Є. Кримського, в якому поділився з публікою враженнями з пожиття у звенигородському, трапезундському, московському та київському періодах (до 1921), в яких довелось йому співпрацювати з ним та приглядатись його праці. Він схарактеризував Кримського як скромну людину, патріота, що залишив добру пам'ять у своїх, як ученого орієнталіста та загального філолога, що присвячував багато часу студіям рідної мови, а навіть рідній поезії.

О. М. Ваврик, ЧСВВ з Гленков, виголосив доповідь на тему: Чин монашого постригу в Синайському Требнику X-XI ст. з нагоди 70-річчя відкриття цього пам'ятника слов'янської богослужби кирило - методіївської доби в славному манастирі св. Катерини на Синаї. Доповідач вибрав найобширнішу відправу, а саме чин монашого постриження та описав його на основі вивчення історично - літургічного розвою грецького оригіналу згаданого чину. Через порівняння з найстаршими грецькими текстами цієї богослужби, що їх доповідач обслідив в невиданих ще досі рукописах европейських бібліотек, виявилася велика оригінальність Синайського Требника. В обширному тексті цієї монашої богослужби є вставки із старшої грецької редакції, збережені в рукописах IX- XI ст. Є в Синайському Требнику також перестановки, що їх не стрічаємо деінде. Наслідком цієї оригінальности пам'ятник не заступимий в дослідах розвою літургічних чинів.

Після полудня того дня була доповідь А. Коцевалова про „Повстання Савмака на Боспорі в II ст. до Христа", що в працях підсовєтської науки знайшло тенденційне насвітлення. Доповідач аналізував докладно текст напису про Савмака та інтерпретував його подрібно.

В. Лев читав доповідь „Про мову американських українців", будуючи свої висновки на основі чотирилітніх спостережень. Він поділив свою працю на такі розділи: 1, англійські слова в українській мові, 2. англійські слова з українськими формансами, 3. кальки, 4. англійські слова та ідіоми в перекладах на українську мову, 5. акцентуація з англійськими прикметами, 6. здеформовані слова, 7. українські говіркові прикмети в мові дітей, 8. податливість на впливи у нової іміґрації, 9. вплив школи й оточення на зміни в мові.

С. Самбірський з Шикаґа подав доповідь на тему: Погляди І. Франка на деякі форми організації національно - політичного активізму. Він схарактеризував Франка як організатора і члена двох партій, радикальної та згодом національно - демократичної, як ідеолога в боротьбі за самостійність України та за самостійність партій, незалежність їх від міжнародних кличів, як критика комуністичного манифесту та дослідника причин українських політичних невдач. Франко подав у своїх статтях напрямні національно - політичної акції, а саме продуману політичну програму, систематичну працю, знайомство з досягненнями інших народів, боротьбу проти власного „смітника", динаміку життя та розуміння потреб народу. Врешті він подав характеристику провідних мужів.

Після всіх доповідей була жива дискусія.

Увечорі на загальному зібранні К. Кисілевський прочитав доповідь на тему: Найважливіші досягнення української філології в останніх 80 роках. Її більшу частину присвятив питанню боротьби за самостійність української мови. У другій частині доповідач подав коротку синтезу філологічної праці в наукових установах у звітовому часі.

Наґіб обвинувачує „імперіялістів" у спричиненні демонстрацій в Судані

Каїро. — Президент Єгипту генерал Наґіб перервав свої відвідини в Судані, куди приїхав був на урочисте відкриття парляменту, з уваги на криваві демонстрації, вислідом яких було понад 30 вбитих і кількасот ранених. Вернувшись літаком до Каїро, Наґіб заявив, що вину за той заколот і пролив крови несуть „імперіялисти", які не хочуть допустити, щоб Судан, скинувши з себе дотеперішню британську владу, сполучився з сусідним Єгиптом. Хоча Наґіб не назвав на ім'я англійців і не сказав виразно, що це вони організували націоналістично - самостійницькі демонстрації на вулицях Картуму, проте з його заяви виходить, що він підозріває англійців у спричиненні росту протиєгипетських настроїв в Судані. Перед своїм виїздом з Картуму, столиці Судану, президент генерал Наґіб конферував ще з британським міністром Ллойдом і британським генеральним губернатором в Судані Робертом Гавом. Якщо рахувати, що Наґіб виїхав був до Судану, сподіваючись масових маніфестацій на його честь, то його подорож була повною невдачею, хоч англійські кореспонденти в Судані не заперечують, що він таки користується популярністю серед суданців. В самому Єгипті невияснена ситуація, бо нема наявних доказів замирення між Наґібом і його противником, недавнім найближчим співробітником полковником Нассером, який тепер є прем'єром Єгипту. Вони не мали ще безпосередньої політичної наради.

За зменшення злочинности в середніх школах

Ню Йорк, Н. Й. — Товариство Вчителів Середніх Шкіл і Товариство Директорів Середніх Шкіл звернулись до нюйоркського посадника Ваґнера з пропозицією покликати до життя комісію, яка вивчила б справу зміцнення дисципліни в середніх школах, бо непослушні учні своєю поведінкою перешкаджають у навчанні пильним та здисциплінованим товаришам. Ця комісія має скласти звіт зі своєї праці до 1 червня цього року. Окрема резолюція підкреслює, що „майбутнє американського способу життя та американських інституцій залежить від самодисципліни, якої тепер бракує багатьом учням." Окремий внесок домагався, щоб до цієї комісії покликати також представників молоді. Одна делеґатка заявила, що число злочинів між середньошкільною молоддю досить поважне, але деякі школи про них не повідомляють, і тому дехто гадає, що в середніх школах все гаразд. Шкільна влада Ню Йорку негайно на це заявила, що вона нічого не приховує з того, що діється в школах, але правдиво інформує про все громадянство.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во Запорозька Січ, відд. 388, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 7. березня, о 2-ій год. попол., в У. Н. Домі, 4-та і Вест Ст. Проситься вирівняти залеглі вкладки і також буде вибір делеґатів на 23. Конвенцію У. Н. Союзу. — Уряд.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Б-во св. І. Хрестителя відд. 223 повідомляє, що звичайні збори відбудуться в неділю, 7-го березня в парохіяльній залі зараз по Сл. Божій. Присутність всіх членів конечна, маємо важні справи та буде вплата вкладок. Хто хоче купити Ювілейну книгу УНС, може дістати на зборах або у секретаря. Уряд.

ПРОДАЖ БІЛЕТІВ НА ЮВІЛЕЙНИЙ ФЕСТИВАЛЬ УНС

(Дня 16-го травня 1954 в Карнеґі Голл).

Квитки на імпрезу з нагоди 60-річчя Українського Народного Союзу 16. травня б. р. в Carnegie Hall можна набути в секретарів відділів, а саме:

Відділ:

5 PAUL BARNYCH
23-90 — 29th St.,
Astoria, L. I., N. Y.

8 WASYL MANDZIJ
70 Chestnut St.,
Yonkers, N. Y.

25 J. GIBAYLO-GIBBONS
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

27 OSTAP OLESNICKY
228 Peshine Avenue,
Newark, N. J.

69 MICHAEL LYKTEY
35-10 — 35th Street,
Astoria, L. I., N. Y.

97 WILLIAM TABACHUK
188 Hope Avenue,
Passaic, N. J.

117 SEMEN KUCHMA
214 East 10th Street,
New York, N. Y.

130 H. LUCHANKO
257 East 2nd Street,
New York, N. Y.

155 M. CHUMER
343 Laurie Street,
Perth Amboy, N. J.

158 J. PAWCHAK
101 South 1st Street,
Brooklyn, N. Y.

160 M. KOSTYSHYN
145-02 Liberty Avenue,
Jamaica, N. Y.

171 STELLA RYAN
88 Terrace Avenue,
Jersey City, N. J.

194 Dr. Y. PADOCH
33 Hillside Avenue,
Mahwah, N. J.

200 STEPHEN SHIPKA
127-28 — 102nd Road,
Richmond Hill, L. I., N. Y.

204 WASYL HASIY
527-9 East 12th Street,
New York, N. Y.

281 L. BACHYNSKY
46 Washington Parkway,
Bayonne, N. J.

293 Mrs. M. DEMYDCHUK
416 — 17th Street,
Brooklyn, N. Y.

361 PETER KUCHMA
95 East 7th Street,
New York, N. Y.

371 J. BARANIUK
159 Melrose Avenue,
Irvington, N. J.

455 Mrs. M. BLYZNAK
318 East 6th Street,
New York, N. Y.

Рівнож в крамницях:

ARKA, 48 E. 7th St., New York,
SURMA, 11 E. 7th St., New York,
EKO, 145 Second Ave., N. Y. C.
VARIETY BAZAAR, 91 Mercer St., Newark, N. J.
SVOBODA
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ЦІНИ місць: Льожі $3—$2.40, партер $2.40, 1-ий балькон $1.80, 2-ий балькон $1.50.

Замовлення на білети проситься надсилати з належитістю.

ТАРЗАН, ч. 3239. Розвідка

Відчування сильної виноградної лози в жмені влило нове життя в його жили. Він тримався обома руками за неї.

Рука за рукою він визволився з обіймів течії аж на берег, де пролежав кілька хвилин.

Незабаром він поволі підвівся і почав розглядатися кругом в темряві. Він бачив світло, що ледве пробивалося в далечині. Де було світло, там повинні бути люди. Він обережно рушив уперед, щоб перевірити це.